

การวิเคราะห์หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตร์ของประเทศไทย
ในปัจจุบัน พ.ศ. 2558
Analysis of Current Public Administration
Curriculum in Thailand B.E. 2558

ภิรดา ชัยรัตน์*

Pirada Chairatana

เกวลิน ศิลไพพัฒน์**

Kevalin Silphiphat

นิตยา เงินประเสริฐศรี***

Nitaya Ngerprasertsri

มนฤตย์พล อุรบุญนวลชาติ****

Manitpol Urabunnualchat

ศรีรัฐ โทวงศ์*****

Srirath Gohwong

* ดร., อาจารย์ประจำภาควิชารัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

Ph.D., Lecturer, Department of Political Science and Public Administration, Faculty of Social Science, Kasetsart University

**ดร., อาจารย์ประจำภาควิชารัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

Ph.D., Lecturer, Department of Political Science and Public Administration, Faculty of Social Science, Kasetsart University

***รองศาสตราจารย์ประจำภาควิชารัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

Assoc. Prof., Department of Political Science and Public Administration, Faculty of Social Science, Kasetsart University

****รองศาสตราจารย์ ดร., ประจำภาควิชารัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

Assoc. Prof., Ph.D., Department of Political Science and Public Administration, Faculty of Social Science, Kasetsart University

*****ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร., ประจำภาควิชารัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

Asst. Prof., Ph.D., Department of Political Science and Public Administration, Faculty of Social Science, Kasetsart University

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์สถานภาพหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรบัณฑิตที่เปิดสอนในปัจจุบัน (ปี พ.ศ. 2558) โดยใช้การสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ได้กลุ่มตัวอย่างคือ มหาวิทยาลัยของรัฐและมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ 15 แห่ง ได้แก่ 1) จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2) มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ 3) มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ 4) มหาวิทยาลัยทักษิณ 5) มหาวิทยาลัยบูรพา 6) มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ 7) มหาวิทยาลัยนเรศวร 8) มหาวิทยาลัยมหาสารคาม 9) มหาวิทยาลัยแม่โจ้ 10) มหาวิทยาลัยรามคำแหง 11) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ 12) มหาวิทยาลัยศิลปากร 13) มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ 14) มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช และ 15) มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติพรรณนาพื้นฐาน ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ และการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ผลการวิจัยจำแนกตามกระบวนการทัศน์ พบว่า มหาวิทยาลัยทั้ง 15 แห่ง ให้ความสำคัญกับการศึกษากระบวนการทัศน์กระแสหลักของรัฐประศาสนศาสตรบัณฑิตเป็นอย่างมาก เช่นเดียวกับกระบวนการทัศน์ทักษะการบริหารที่ผลการศึกษาพบว่า มหาวิทยาลัยทั้ง 15 แห่ง มีการเปิดสอนรายวิชาในกลุ่มทักษะการบริหารทั้งหมด อย่างไรก็ตาม แม้ว่าการศึกษาเกี่ยวกับการจัดการภาครัฐแนวใหม่และธรรมาภิบาล ซึ่งเป็นแนวการศึกษาที่เป็นที่ยอมรับว่าเป็นกระแสใหม่ในการศึกษาทางรัฐประศาสนศาสตร์ แต่ผลการวิจัยพบว่า มีไม่มหาวิทยาลัยทุกแห่งจะเปิดสอนรายวิชาในกลุ่มนี้ ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่า มีมหาวิทยาลัย 12 แห่ง จาก 15 แห่ง ที่มีการเปิดสอนรายวิชาที่เกี่ยวข้องกับการจัดการภาครัฐแนวใหม่และธรรมาภิบาล โดยมหาวิทยาลัยเปิดวิชาในกลุ่มทัศน์นี้ประมาณร้อยละ 8 - 62 ของวิชาทั้งหมด สำหรับกระบวนการทัศน์คุณค่าสาธารณะพบว่า มีเพียงมหาวิทยาลัยแม่โจ้ เพียงแห่งเดียวที่มีการเปิดสอนรายวิชาในกลุ่มทัศน์คุณค่าสาธารณะ คณะผู้วิจัยได้นำเสนอข้อเสนอแนะเชิงนโยบายไว้ในการศึกษาครั้งนี้

คำสำคัญ : กระบวนการทัศน์, รัฐประศาสนศาสตร, หลักสูตร

Abstract

The purpose of this research was to analyze the state of current Public Administration curriculums in Thailand (the year of 2015). Purposive sampling was employed in this research. Fifteen public universities and autonomy universities in Thailand were the samples as follows: 1) Chulalongkorn University 2) Kasetsart University 3) Chiangmai University 4) Thaksin University 5) Burapha University 6) Thammasat University 7) Naresuan University 8) Maharakham University 9) Maejo University 10) Ramkhamhaeng University 11) Srinakharinwirot University 12) Silpakorn University 13) Prince of Songkla University 14) Sukhothai Thammathirat Open University and 15) Ubon Ratchathani University. This study utilized qualitative research approach, including documentary research, basic descriptive analysis (such as frequency and percentage), and content analysis.

Results, classify by PARADIGM, found that all universities saw the important of traditional public administration paradigm as primary paradigm. Like the traditional public administration paradigm, all universities in the sample offered courses in the managerial skills paradigm. Even though it was acknowledged that the new public management and good governance paradigm is a new trend in public administration study, not all universities in the sample offered courses in this paradigms, particularly, of fifteen universities in the sample, twelve universities offered courses in this area, ranging from 8 to 62 % of all offered courses. For the public value paradigm, Maejo University was the only University in the sample that offered courses in this paradigm. Implication and policy recommendation provided in the study.

Keywords : Paradigm, Public Administration, Curriculum

บทนำ

การศึกษาในทุกสาขาวิชาย่อมต้องให้ความสนใจในเรื่องของวิวัฒนาการและการเปลี่ยนแปลงตลอดจนพัฒนาการของลักษณะวิชา ว่ามีจุดกำเนิด ขอบข่าย และสถานะของลักษณะวิชาเป็นอย่างไร การเปลี่ยนแปลงของวิชาในแต่ละยุคแต่ละสมัยเป็นอย่างไร รวมถึงการเปลี่ยนแปลงกระบวนทัศน์ (Paradigm Shift) และสิ่งต่างๆ ที่มีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนกระบวนทัศน์

ดังจะเห็นได้จากสาขาวิชาต่างๆ ที่ปรากฏอยู่ในโลกของการศึกษาวิจัย ที่ได้มีพัฒนาการมาอย่างต่อเนื่อง จนเกิดเป็นกระบวนทัศน์ (Paradigm) ต่างๆ อันเป็นผลมาจากปัจจัยทางสังคม เศรษฐกิจ การเมือง และเทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลงไป ในการศึกษาสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ก็เช่นเดียวกัน นับตั้งแต่ ค.ศ. 1887 (พ.ศ. 2430) ซึ่งนักวิชาการต่างให้การยอมรับว่าเป็นจุดกำเนิดของการศึกษาสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์อย่างเป็นทางการเป็นรูปธรรม แนวทางในการศึกษาวิจัยทางรัฐประศาสนศาสตร์มีการพัฒนาและเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอตามบริบทของสังคมและประชากรที่เปลี่ยนแปลงไป สิ่งเหล่านี้ทำให้การบริหารภาครัฐที่ใช้สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ เป็นเครื่องมือต้องปรับเปลี่ยนตาม (Wolf and Amirkhanyan, 2010) ด้วยเหตุนี้จึงทำให้มีการศึกษาเกี่ยวกับสถานภาพ (State) และแนวโน้ม (Trend) ของการศึกษาทางรัฐประศาสนศาสตร์อย่างต่อเนื่อง โดยเห็นได้จากการจัดประชุมวิชาการ และการรวบรวมบทความฉบับพิเศษเกี่ยวกับการศึกษารัฐประศาสนศาสตร์ในอนาคต สถานภาพของวิชาทางรัฐประศาสนศาสตร์มีลักษณะที่สำคัญ คือ มีความเป็นพลวัต (Dynamic) เปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา มีลักษณะเป็นสหวิทยาการ (Interdisciplinary) มีพัฒนาการมาอย่างยาวนานผ่านกระบวนการโต้แย้งและถกเถียงถึงเอกลักษณ์ของสาขาวิชาอยู่เสมอ หลักฐานในเชิงประจักษ์ที่แสดงให้เห็นถึงการให้ความสำคัญกับเอกลักษณ์ในวิชารัฐประศาสนศาสตร์ ผ่านการถกเถียงของนักวิชาชั้นนำทั่วโลกในการประชุมที่มีชื่อเสียงและเป็นที่รู้จักกันเป็นอย่างดี ในชื่อว่า Minnowbrook Conference ซึ่งจัดขึ้นครั้งแรกเมื่อ ค.ศ. 1986 (พ.ศ. 2529) โดย Dwight Waldo นักวิชาการทางรัฐประศาสนศาสตร์แห่งมหาวิทยาลัย Syracuse นับเป็นการประชุมที่ได้ท้าทายแนวคิดในยุคดั้งเดิม โดยพยายามชี้ให้เห็นถึงข้อบกพร่องต่างๆ ของทฤษฎีในยุคดั้งเดิม ประกอบกับรัฐประศาสนศาสตร์ในขณะนั้นไม่ได้มีการดำเนินการสอนการศึกษา และการปฏิบัติให้สอดคล้องกับปัญหาต่างๆ ของสังคมที่นับวันจะทวีความรุนแรงมากขึ้น และการเกิดช่องว่าง

ทางความคิดระหว่างนักวิชาการอาวุโสกับนักวิชาการรุ่นเยาว์ (Senior Scholar VS Young Scholar) ข้อสรุปที่ได้จากการประชุมในครั้งนี้ ได้แสดงให้เห็นว่าทฤษฎีในยุคดั้งเดิมไม่ได้เป็นทฤษฎีที่ดีที่สุด และใช้ได้เป็นการสากล แต่ควรปรับเปลี่ยนตามสภาพแวดล้อมหรือสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป จึงเกิดแนวคิดที่เรียกว่ารัฐประศาสนศาสตร์ในความหมายใหม่ (New Public Administration: NPA) ขึ้น ที่มีจุดเน้นในการศึกษาแบบปรัชญาปรากฏการณ์วิทยา สนับสนุนหลักวิทยาศาสตร์ แยกค่านิยมและข้อเท็จจริงออกจากกัน ต้องการให้การศึกษารัฐประศาสนศาสตร์มีความเกี่ยวข้องกับโลกแห่งความเป็นจริง ท้นต่อสถานการณ์ และท้นต่อปัญหา เป็นประโยชน์กับนักปฏิบัติ ที่จะช่วยทำความเข้าใจกับโลกแห่งความเป็นจริง ตลอดจนยึดหลักความยุติธรรม (พิทยา บวรวัฒนา, 2556) จึงอาจกล่าวได้ว่า NPA เป็นผลผลิตที่ได้จากการประชุม Minnow brook ในครั้งแรก หลังจากการประชุมในครั้งแรก การประชุม Minnow brook ยังได้จัดขึ้นมาอย่างต่อเนื่องทุกๆ 20 ปี และล่าสุดจัดเป็นครั้งที่ 3 เมื่อปี ค.ศ. 2008 (พ.ศ. 2551) ซึ่งเป็นการตอกย้ำให้เห็นว่า การศึกษารัฐประศาสนศาสตร์ไม่หยุดนิ่ง แต่ยังมีการสำรวจ ศึกษา และปรับเปลี่ยนให้เหมาะสมกับสถานการณ์อยู่ตลอดเวลา หลักฐานสำคัญเห็นได้จากการสำรวจสถานภาพและแนวโน้มการศึกษาทางรัฐประศาสนศาสตร์ที่ผ่านมา มีการดำเนินการในหลายวิธี เช่น การจำแนกประเภทหัวข้อการศึกษา (Typology) การจำแนกตามเนื้อหาของตำราดั้งเดิมทางรัฐประศาสนศาสตร์ (Traditional Textbook) การจำแนกตามเนื้อหาการวิจัย (Research Areas) การจำแนกโดยใช้วิธีผสมผสานโดยใช้ทั้งประเภทหัวข้อที่ได้จากตำรา เนื้อหาการวิจัย และการจำแนกจากความสนใจในหัวข้อใหม่ๆ (New Topic Interests) เป็นต้น ฐานข้อมูลที่ถูกนำมาใช้ในการสำรวจสถานภาพและแนวโน้มการศึกษา มักได้มาจากตำราหลักที่ถูกใช้ในการเรียนการสอน หลักสูตรทางรัฐประศาสนศาสตร์ที่เปิดสอนในสถาบันอุดมศึกษา ตลอดจนบทความวิจัยและบทความวิชาการที่ได้รับการตีพิมพ์เผยแพร่ผ่านทางวารสารวิชาการที่ได้รับการยอมรับในสาขาวิชาอย่าง IPMR (International Public Management Review) PAR (Public Administration Review) จนกระทั่ง PAD (Public Administration and Development) เป็นต้น

สำหรับประเทศไทยสถานภาพวิชารัฐประศาสนศาสตร์ในยุคเริ่มต้น มีความเชื่อมโยงกับการผลิตบุคลากรเพื่อรับราชการในกระทรวงต่างๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกระทรวงมหาดไทย การศึกษารัฐประศาสนศาสตร์ของประเทศไทยในยุคแรกจึงเน้นไปที่ความเป็นอาชีพในการ

ปฏิบัติงาน (Practitioner) มากกว่าการสร้างองค์ความรู้ (Body of Knowledge) (โกวิท วงศ์สุรวัฒน์, 2548) การเรียนการสอนรัฐประศาสนศาสตร์แบบตะวันตกเกิดขึ้นเป็นครั้งแรกในประเทศไทยเมื่อปี พ.ศ. 2498 ซึ่งเป็นปีที่มีการจัดตั้งคณะรัฐประศาสนศาสตร์ในมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ขึ้น เพื่อจัดการศึกษาและค้นคว้าในทางรัฐประศาสนศาสตร์หรือศาสตร์ที่เกี่ยวกับการบริหารราชการแผ่นดิน และเพื่อให้เป็นการสอดคล้องกับนโยบายในอันที่จะบริหารราชการแผ่นดินให้ก้าวหน้าเป็นประโยชน์แก่ประชาชนในส่วนรวม จากอดีตจวบจนปัจจุบันรัฐประศาสนศาสตร์ในประเทศไทยได้เติบโตและขยายตัวทั้งในมิติของหลักสูตร ผู้เรียน และผู้สอน องค์ความรู้ และระเบียบวิธีในการสร้างองค์ความรู้ แต่ในขณะเดียวกันคุณภาพของการจัดการเรียนการสอนก็เป็นข้อกังวลสำคัญสำหรับผู้เกี่ยวข้อง (ศุภชัย ยาวประภาส, 2558)

เมื่อความต้องการในการพัฒนาศักยภาพในการบริหารและปฏิบัติราชการ ส่งผลให้เกิดการขยายตัวของการเรียนการสอนวิชาการรัฐประศาสนศาสตร์ ในปัจจุบันที่มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง เห็นได้จากการให้ความสนใจในการสมัครเข้าศึกษาต่อในสาขาวิชาการรัฐประศาสนศาสตร์ ทั้งในระดับปริญญาตรีและปริญญาโทที่มีจำนวนผู้ที่ต้องการศึกษาเพิ่มมากขึ้น การขอเปิดหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตร์ในมหาวิทยาลัยต่างๆ ย่อมเพิ่มขึ้นตามหลักแห่งอุปสงค์และอุปทาน หากแต่แนวทางในการออกแบบหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตร์ในประเทศไทย ยังเป็นการกำหนดตามจุดเน้นของแต่ละมหาวิทยาลัย ซึ่งก่อให้เกิดความหลากหลายและการขาดความเป็นเอกลักษณะของหลักสูตรทางรัฐประศาสนศาสตร์ในประเทศไทย ถึงแม้ว่าได้มีความพยายามกำหนดมาตรฐานของหลักสูตรทางรัฐประศาสนศาสตร์ทั้งในระดับปริญญาตรี และระดับบัณฑิตศึกษา (มคอ.1) ตามประกาศของสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา เมื่อกรกฎาคม 2558 ก็ตาม

การวิจัยครั้งนี้จึงเกิดขึ้นเพื่อศึกษาสถานภาพหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตร์ของประเทศไทยจนถึงปัจจุบัน พ.ศ. 2558 ซึ่งผลการวิจัยจะช่วยพัฒนาหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตร์ของประเทศไทยให้มีความทันสมัย เหมาะสมกับสถานการณ์และความต้องการในการพัฒนาภาครัฐ เพื่อเพิ่มศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ให้สามารถนำองค์ความรู้ที่ได้ไปพัฒนาประเทศได้อย่างยั่งยืน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

วิเคราะห์สถานภาพหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตร์ของประเทศไทยที่เปิดสอนในปัจจุบัน พ.ศ. 2558

ทบทวนวรรณกรรม

นับตั้งแต่ปี ค.ศ. 1887 (พ.ศ. 2430) ซึ่งถือเป็นจุดเริ่มต้นของการศึกษาวิชา รัฐประศาสนศาสตร์ในตะวันตกอย่างจริงจัง เป็นผลให้แนวทางในการศึกษาวิจัยทาง รัฐประศาสนศาสตร์มีการพัฒนาและเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ เนื่องจากสภาพสังคมที่ เปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา สิ่งเหล่านี้ทำให้การบริหารภาครัฐต้องปรับเปลี่ยนไปตาม ความต้องการของประชาชนและสภาพของสังคม (Wolf and Amirkhanyan, 2010) ดังนั้น จึงมีการศึกษาเกี่ยวกับสถานภาพ (State) และแนวโน้ม (Trend) ของการศึกษาทาง รัฐประศาสนศาสตร์อย่างต่อเนื่อง โดยเห็นได้จากการจัดประชุมวิชาการระดับนานาชาติ และการ รวบรวมบทความฉบับพิเศษเกี่ยวกับการศึกษาทางรัฐประศาสนศาสตร์ในอนาคต เช่น Public Administration Review: Special Issue on the Future of Public Administration in 2020, Journal of Public Administration Research and Theory: Minnowbrook III: A Special Issue, 2011 หรืองานวิจัยที่ได้ศึกษาแนวทางการศึกษาทางรัฐประศาสนศาสตร์ในประเทศต่างๆ เช่น แนวทางการศึกษารัฐประศาสนศาสตร์ในสหรัฐอเมริกา (Golembiewski, 1996; Raadschelders, 2011) แนวทางการศึกษารัฐประศาสนศาสตร์ในอังกฤษ (Pollitt, 1996; Hood, 2001) หรือแนวทางการศึกษารัฐประศาสนศาสตร์ในประเทศไทย (นิศาชล พรหมรินทร์, 2555)

ในการศึกษาสถานภาพองค์ความรู้ทางรัฐประศาสนศาสตร์ นักรัฐประศาสนศาสตร์ได้นำ แนวความคิดกระบวนทัศน์ (Paradigm) ของ Thomas Kuhn (2012) มาใช้จำแนกทฤษฎีและ อธิบายวิวัฒนาการของทฤษฎีทางรัฐประศาสนศาสตร์ แนวคิดกระบวนทัศน์เป็นเครื่องมือ ในการ อธิบายเหตุการณ์ วิวัฒนาการ สรุปลสาระสำคัญ เช่น Nicholas Henry (1975) จำแนกองค์ความรู้ ทางด้านรัฐประศาสนศาสตร์เป็น 5 กระบวนทัศน์ ได้แก่ 1) การแยกการบริหารออกจากการเมือง (The Politics Administration Dichotomy – ค.ศ. 1900-1926) พ.ศ. 2443 - 2496 2)

หลักการบริหาร (The Principles of Administration – ค.ศ. 1927-1937) พ.ศ. 2470 - 2480
3) การบริหารรัฐกิจ คือ รัฐศาสตร์ (Public Administration as Political Science – ค.ศ. 1950-1970) พ.ศ. 2493 - 2513 4) การบริหารรัฐกิจคือศาสตร์แห่งการบริหาร (Public Administration as Administrative Science – ค.ศ. 1956-1970) พ.ศ. 2499 - 2513 และ 5) การบริหารรัฐกิจ คือ การบริหารรัฐกิจ (Public Administration as Public Administration – ค.ศ. 1970-1975) พ.ศ. 2513 - 2518 หลังจากการศึกษาของ Henry ในช่วงทศวรรษ 1980s (พ.ศ. 2523) และ 1990s (พ.ศ. 2533) เกิดแนวความคิดใหม่ที่จะช่วยในการปรับปรุงระบบการบริหารงานให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากขึ้น แนวคิดดังกล่าว เรียกว่า การจัดการภาครัฐแนวใหม่ (New Public Management หรือ NPM) หลักของการจัดการภาครัฐแนวใหม่ คือ การเปลี่ยนระบบราชการที่เน้นระเบียบและขั้นตอนไปสู่การบริหารแบบใหม่ซึ่งเน้นผลสำเร็จและความรับผิดชอบ รวมทั้งใช้เทคนิคและวิธีการจัดการของเอกชนมาปรับปรุงการทำงาน แนวคิดการจัดการภาครัฐแนวใหม่ถูกนำมาใช้ในการเปลี่ยนแปลงและปฏิรูปการบริหารงานของรัฐบาลและระบบราชการ จนถึงปี 2002 (พ.ศ. 2545) มีนักวิชาการหลากหลายท่านนำเสนอกระบวนทัศน์ใหม่ เช่น New Public Service (Denhardt and Denhardt, 2000) Public Value (Moore, 1995; O’Flynn, 2007) และ New Governance (Bingham, Nabatchi, and O’Leary 2005)

อย่างไรก็ดีการสำรวจสถานภาพและแนวโน้มการศึกษาทางรัฐประศาสนศาสตร์มีการจำแนกประเภทหัวข้อการศึกษา (Typology) โดยที่ผ่านมามีการจำแนกทำได้หลายวิธี อธิบายโดยสรุปได้ดังนี้

วิธีแรกจำแนกตามเนื้อหาของตำราดั้งเดิม (Traditional Textbook) ทางรัฐประศาสนศาสตร์ เช่น การศึกษาของ Bingham and Bowen (1994) โดยผู้วิจัยได้ทำการสำรวจเนื้อหาของตำราดั้งเดิม (Traditional Textbook) ทางรัฐประศาสนศาสตร์ในต่างประเทศ เช่น สหรัฐอเมริกาและอังกฤษ โดยคัดเลือกจากตำราพื้นฐานใช้ในวิชาเริ่มต้น (Introductory Class) ที่ใช้สอนกันอย่างแพร่หลายพบว่า ตำราพื้นฐานที่ใช้จัดการเรียนการสอนในรายวิชารัฐประศาสนศาสตร์เบื้องต้น ได้แก่ ตำราของ 1) Nicholas Henry (2013) ชื่อหนังสือ Public

Administration and Public Affairs (พิมพ์มาแล้ว 12 ครั้ง) 2) Robert B. Denhardt and Janet Denhardt (2014) ชื่อหนังสือ Public Administration: An Action Orientation (พิมพ์มาแล้ว 7 ครั้ง) 3) Jay M. Shafritz, E. W. Russell and Christopher Borick (2012) ชื่อหนังสือ Introducing Public Administration (พิมพ์มาแล้ว 8 ครั้ง) 4) Richard Stillman (2010) ชื่อหนังสือ Public Administration: Concepts and Cases Administration (พิมพ์มาแล้ว 9 ครั้ง) และสุดท้าย 5) Jay M. Shafritz, Albert C. Hyde (2012) ชื่อหนังสือ Classics of Public Administration (พิมพ์มาแล้ว 7 ครั้ง และกำลังจะพิมพ์ครั้งที่ 8 ในปี พ.ศ. 2558)

วิธีที่สองจำแนกตามเนื้อหาการวิจัย (Research Areas) เช่น การศึกษาของ Perry and Kraemer (1986) เป็นอีกวิธีที่นิยมใช้ในศึกษาแนวทางและทิศทางการศึกษาทางรัฐประศาสนศาสตร์ โดยการรวบรวมและวิเคราะห์เนื้อหาของบทความจากวารสารวิชาการในช่วงเวลาใดช่วงเวลานึง (Stock Taking) เพื่อศึกษาพัฒนาการโดยรวมของแนวคิดทางด้านรัฐประศาสนศาสตร์ในช่วงเวลานั้นๆ

วิธีที่สามจำแนกโดยใช้วิธีผสมผสานโดยใช้ทั้งประเภทหัวข้อที่ได้จากตำรา เนื้อหาการวิจัย

วิธีที่สี่การจำแนกตามความสนใจในหัวข้อใหม่ ๆ (New Topic Interests) ซึ่งเป็นอีกวิธีที่นิยมใช้ในศึกษาแนวทางและทิศทางการศึกษาทางรัฐประศาสนศาสตร์ เช่น การศึกษาของ Terry (2005) และการศึกษาของ Raadschelders & Lee (2011) เป็นการศึกษาสถานการณ์องค์ความรู้ทางรัฐประศาสนศาสตร์จากบทความวิชาการและบทความวิจัย คือ การรวบรวมและวิเคราะห์เนื้อหาบทความจากวารสารวิชาการในช่วงเวลาใดช่วงเวลานึง (Stock Taking) เพื่อศึกษาพัฒนาการโดยรวมของแนวคิดทางด้านรัฐประศาสนศาสตร์ในช่วงเวลานั้นๆ ซึ่งรวมถึงหัวข้อ ประเด็นสำคัญ และวิธีการศึกษา โดยในช่วงก่อนทศวรรษที่ 1970 (พ.ศ. 2513) นั้น การศึกษาในลักษณะนี้ส่วนใหญ่จะเป็นการศึกษาเชิงคุณภาพ โดยนักวิชาการที่สนใจหรือบรรณาธิการของวารสารทางรัฐประศาสนศาสตร์ต่างๆ เป็นผู้ประเมินและวิเคราะห์แนวโน้มและทิศทางการศึกษา ข้อมูลเหล่านี้จะทำให้ผู้ทรงคุณวุฒิและกองบรรณาธิการสามารถประเมินจุดอ่อนและจุดแข็งของวารสาร เช่น วารสารได้เสนอผลงานที่ครอบคลุมประเด็นสำคัญต่างๆ

ในสาขาหรือไม่ วารสารได้นำเสนอระเบียบวิธีการวิจัยที่หลากหลายหรือไม่ เนื้อหาในวารสารอยู่ในขอบเขตทางวิชาการที่วารสารกำหนดไว้หรือไม่ หรือบทความที่ได้ตอบรับการตีพิมพ์ในช่วงนั้นสอดคล้องกับปัญหา สภาพสังคม และสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนไปหรือไม่ (Raadschelders and Lee, 2011)

นอกจากนี้ Xun Wu and He Jingwei (2009) ได้ทำการวิจัยในเรื่อง Paradigm Shift in Public Administration : Implication for Teaching in MPA Program โดยได้ทำการสำรวจรายวิชาจากหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิตในสหรัฐอเมริกาและประเทศจีนจำนวน 48 หลักสูตร โดยจำแนกรายวิชาเหล่านี้ออกเป็น 5 กระจบวนทัศน์ ได้แก่ กระจบวนทัศน์ที่ 1 กระจสหลักทางรัฐประศาสนศาสตร์ (Traditional Topic in Public Administration) กระจบวนทัศน์ที่ 2 การจัดการภาครัฐแนวใหม่และธรรมาภิบาล (New Public Management and New Governance paradigms) กระจบวนทัศน์ที่ 3 คุณค่าสาธารณะ (Public Values Paradigm) และกระจบวนทัศน์ที่ 4 ทักษะการบริหาร (Professional Skills for Public Managers) กระจบวนทัศน์ที่ 5 หัวข้ออื่นๆ ที่ไม่สามารถจัดหมวดหมู่ได้ (Other topics) ทั้งนี้ งานวิจัยนี้คณะผู้วิจัยได้ทำการประยุกต์แนวคิดดังกล่าวมาเป็นกรอบในการศึกษาหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรบัณฑิตในประเทศไทย โดยจำแนกกระจบวนทัศน์ ดังนี้

กระจบวนทัศน์ที่ 1 กระจสหลักทางรัฐประศาสนศาสตร์ (Traditional Topic in Public Administration) หมายถึง พาราไดม์ในยุคดั้งเดิมที่มีจุดเริ่มต้นเมื่อ ค.ศ. 1887 (พ.ศ. 2430) ซึ่งครอบคลุมรายวิชาที่มีความเกี่ยวข้องกับวิวัฒนาการทางรัฐประศาสนศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ในบริบททางการเมือง ทฤษฎีองค์การ จริยธรรม การจัดการทางการเงิน กระจบวนการบริหาร กระจบวนการนโยบาย และความสัมพันธ์ระหว่างองค์การในภาครัฐ

กระจบวนทัศน์ที่ 2 การจัดการภาครัฐแนวใหม่และธรรมาภิบาล (New Public Management and Governance) หมายถึง พาราไดม์ในยุคการจัดการภาครัฐแนวใหม่และธรรมาภิบาล ซึ่งเป็นแนวคิดของธนาคารโลกเมื่อปี ค.ศ. 1989 (พ.ศ. 2532) โดยครอบคลุมถึงการจัดการภาครัฐแนวใหม่ (New Public Management) และการมีส่วนร่วมของประชาชน (New Governance) ซึ่งครอบคลุมรายวิชาที่มีความเกี่ยวข้องกับการจัดการทรัพยากรมนุษย์ การจัดการเชิงกลยุทธ์ การจัดการคุณภาพ และการมีส่วนร่วมของประชาชน เป็นต้น

กระบวนทัศน์ที่ 3 คุณค่าสาธารณะ (Public Value) หมายถึง รายวิชาที่มีความเกี่ยวข้องกับค่านิยมสาธารณะ ซึ่งผู้ที่นำเสนอแนวคิดนี้เป็นคนแรก คือ Mark H. Moore ในปี ค.ศ. 1995 (พ.ศ.2538) โดยครอบคลุมรายวิชาการสร้างคุณค่าสาธารณะ (Public Value Creation) ความรับผิดชอบต่อสังคม (Corporate Social Responsibility) การจัดการทางการเมือง (Political Management) และการเสริมสร้างขีดความสามารถ (Capacity Building)

กระบวนทัศน์ที่ 4 ทักษะการบริหาร (Professional Skill for Public Manager) หมายถึง รายวิชาที่เกี่ยวข้องในเชิงเทคนิคการบริหารและการจัดการสำหรับนักบริหาร ซึ่งครอบคลุมรายวิชา เช่น เทคนิคภาวะผู้นำ ทักษะการเจรจาต่อรอง ทักษะการสื่อสาร เป็นต้น

กระบวนทัศน์ที่ 5 เป็นรายวิชาอื่นๆ (Others Topic) หมายถึง รายวิชาที่ไม่สามารถจัดแบ่งตามประเภทดังกล่าวข้างต้นได้

วิธีการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพเกี่ยวกับหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตร์ ในระดับปริญญาตรีของมหาวิทยาลัยที่เป็นสถาบันอุดมศึกษาของรัฐในประเทศไทย ทั้งมหาวิทยาลัยของรัฐและมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ โดยใช้การวิจัยเอกสาร เพื่อให้ทราบถึงสถานภาพและแนวโน้มของหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตร์ในประเทศไทย ตลอดจนจัดทำข้อเสนอแนะเพื่อให้หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตร์ในประเทศไทยมีความทันสมัยต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมที่มีการแข่งขันอย่างรุนแรง (Hyper-Competitive Market)

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ มหาวิทยาลัยที่เป็นสถาบันอุดมศึกษาของรัฐในประเทศไทย ทั้งมหาวิทยาลัยของรัฐและมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ จำนวน 32 แห่ง โดยไม่รวมมหาวิทยาลัยในกลุ่มมหาวิทยาลัยราชภัฏ และมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตร์ ในระดับปริญญาตรี ในมหาวิทยาลัยของรัฐและมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐทั้งหมด 15 แห่ง โดยใช้การสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เพื่อให้ได้กลุ่มตัวอย่างที่มีคุณสมบัติสอดคล้องกับประเด็นที่ผู้วิจัยต้องการศึกษา ดังนี้

1. เป็นมหาวิทยาลัยของรัฐและมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ ไม่รวมถึงมหาวิทยาลัยในกลุ่มมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล และกลุ่มมหาวิทยาลัยราชภัฏ

2. มีการจัดการเรียนการสอนในหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรบัณฑิตหรือเทียบเท่า ดังนั้น จึงได้กลุ่มตัวอย่างมหาวิทยาลัย 15 แห่งดังนี้ 1) จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2) มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ 3) มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ 4) มหาวิทยาลัยทักษิณ 5) มหาวิทยาลัยบูรพา 6) มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ 7) มหาวิทยาลัยนเรศวร 8) มหาวิทยาลัยมหาสารคาม 9) มหาวิทยาลัยแม่โจ้ 10) มหาวิทยาลัยรามคำแหง 11) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ 12) มหาวิทยาลัยศิลปากร 13) มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ 14) มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช และ 15) มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี

วิธีการรวบรวมข้อมูล

ระยะเวลาที่ใช้ในการศึกษาช่วงเวลา 1 ตุลาคม 2557 – 30 กันยายน 2558 โดยผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลเอกสารหลักสูตรทางรัฐประศาสนศาสตร์ (มคอ.2) ของมหาวิทยาลัยที่เป็นกลุ่มตัวอย่างทั้ง 15 แห่งเป็นหลัก ซึ่งเป็นหลักสูตรที่ใช้ดำเนินการเรียนการสอนอยู่ในปัจจุบัน

การวิเคราะห์ข้อมูล

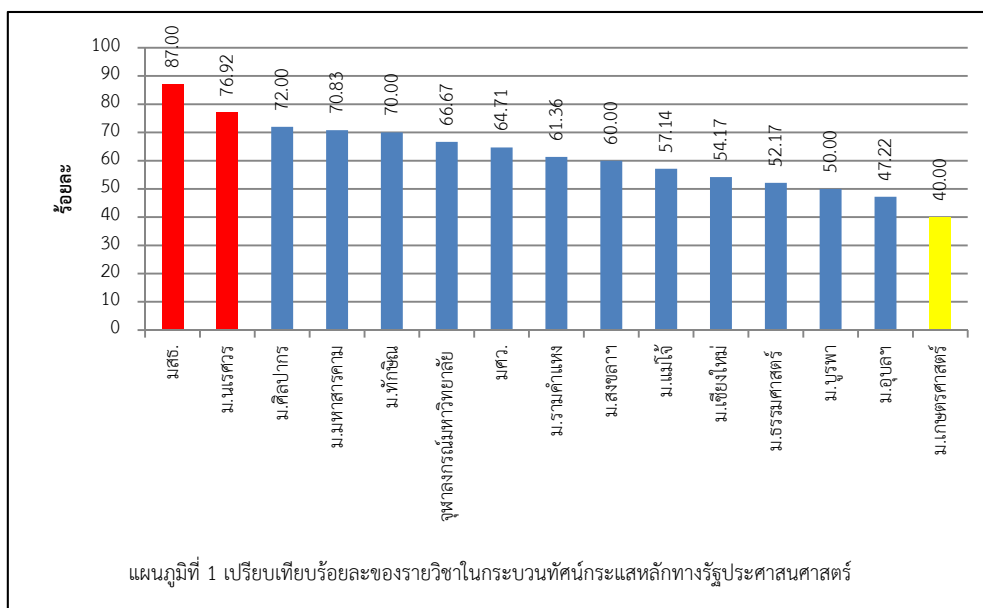
ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสารหลักสูตร (มคอ.2) โดยใช้สถิติพรรณนาพื้นฐาน (Basic Descriptive Statistics) ได้แก่ ความถี่ (Frequency) ร้อยละ (Percentage) และวิธีวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ผลการวิจัยและการอภิปรายผล

จากการเก็บรวบรวมข้อมูลมหาวิทยาลัยที่เป็นกลุ่มตัวอย่างทั้ง 15 แห่ง พบว่า ส่วนใหญ่มหาวิทยาลัยมีการเปิดการเรียนการสอนรายวิชาในกระบวนทัศน์ที่ 1 กระแสหลักของรัฐประศาสนศาสตร์มากที่สุด ซึ่งสามารถนำเสนอสถานภาพหลักสูตรจำแนกตามกระบวนทัศน์ ได้ดังนี้

กระบวนทัศน์ที่ 1 วิชาตามกระแสหลักของรัฐประศาสนศาสตร์

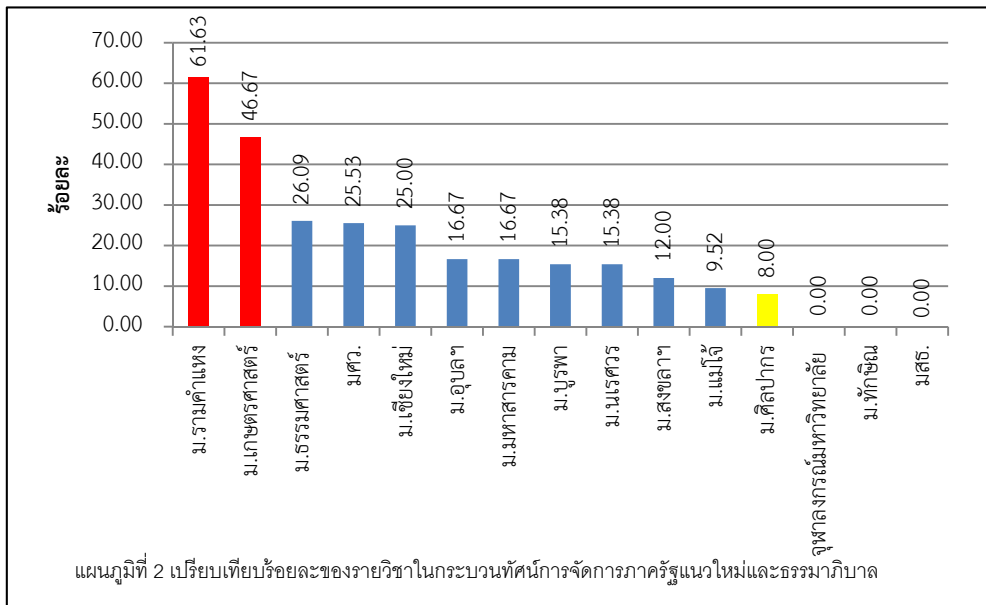
ผลการวิจัยพบว่า มหาวิทยาลัยทั้ง 15 แห่ง ให้ความสำคัญกับการศึกษาตามกระแสหลักของรัฐประศาสนศาสตร์เป็นหลัก มหาวิทยาลัยต่าง ๆ เปิดวิชาในกระบวนทัศน์นี้ ประมาณร้อยละ 40 - 87 ของรายวิชาทั้งหมด มีมหาวิทยาลัย 13 แห่ง จาก 15 แห่ง เปิดรายวิชาในกลุ่มนี้เกินร้อยละ 50 ของรายวิชาที่อยู่ในหลักสูตรทั้งหมด โดยมหาวิทยาลัยที่มีการเปิดรายวิชาในกระบวนทัศน์ที่ 1 นี้ มากที่สุด คือ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช คิดเป็นร้อยละ 87 ของรายวิชาทั้งหมดรองลงมาคือมหาวิทยาลัยนเรศวร เปิดรายวิชาในกลุ่มนี้คิดเป็นร้อยละ 76.92 ส่วนมหาวิทยาลัยที่เปิดสอนรายวิชาตามกระแสหลักของรัฐประศาสนศาสตร์ น้อยที่สุดคือ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์คิดเป็นร้อยละ 40 ของรายวิชาทั้งหมด แสดงตามแผนภูมิที่ 1

จากแผนภูมิที่ 1 แสดงให้เห็นว่ามหาวิทยาลัยทั้ง 15 แห่ง ให้ความสำคัญกับการศึกษาตามกระแสหลักของรัฐประศาสนศาสตร์ (Traditional Public Administration) มากที่สุด ทั้งนี้ เนื่องจากรายวิชาในกระบวนทัศน์นี้เป็นความรู้พื้นฐานที่จำเป็นในสาขาวิชา รัฐประศาสนศาสตร์ อีกทั้งหลักสูตรด้านรัฐประศาสนศาสตร์ในต่างประเทศ โดยเฉพาะประเทศสหรัฐอเมริกา มีรายวิชาในกลุ่มนี้บรรจุอยู่ในหลักสูตรเป็นหลัก เช่น ทฤษฎีองค์การ นโยบายสาธารณะ การบริหารการคลัง การบริหารทรัพยากรมนุษย์ ความสัมพันธ์ระหว่างหน่วยงานภาครัฐ จริยธรรมในการบริหาร ฯลฯ และหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตร์ในประเทศไทยมักจะพัฒนาโดยใช้หลักสูตรจากต่างประเทศเป็นต้นแบบ ดังนั้น มหาวิทยาลัยต่างๆ จึงให้ความสำคัญกับการศึกษาตามกระแสหลักของรัฐประศาสนศาสตร์เป็นสำคัญ

กระบวนทัศน์ที่ 2 การจัดการภาครัฐแนวใหม่และธรรมาภิบาล

สำหรับกระบวนทัศน์การจัดการภาครัฐแนวใหม่และธรรมาภิบาล ผลการวิจัยพบว่า มหาวิทยาลัยรามคำแหงมีวิชาในกลุ่มการจัดการภาครัฐแนวใหม่และธรรมาภิบาลมากที่สุดถึง 9 วิชา คิดเป็นร้อยละ 61.63 ของรายวิชาทั้งหมด รองลงมาคือ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ คิดเป็นร้อยละ 46.67 ส่วนมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ และมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มีวิชาในกลุ่มการจัดการภาครัฐแนวใหม่และธรรมาภิบาลเป็นสัดส่วนใกล้เคียงกันประมาณร้อยละ 25 ส่วนจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยทักษิณ และมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช ไม่มีวิชาเกี่ยวกับการจัดการภาครัฐแนวใหม่และธรรมาภิบาล แสดงตามแผนภูมิที่ 2

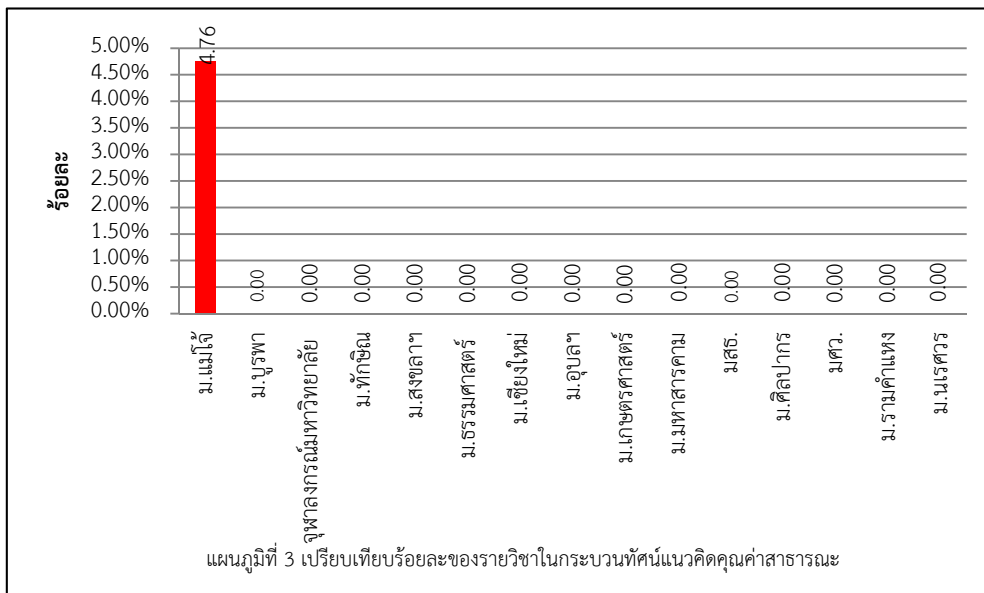

จากแผนภูมิที่ 2 แสดงให้เห็นว่า มหาวิทยาลัยที่เป็นกลุ่มตัวอย่างทั้ง 15 แห่ง มีมหาวิทยาลัย 12 แห่ง ที่มีการเปิดสอนในรายวิชาของกระบวนทัศน์การจัดการภาครัฐแนวใหม่และธรรมาภิบาล แต่มีเพียง 3 แห่ง ที่มีการเปิดสอนในรายวิชาที่เกี่ยวข้องกับกระบวนทัศน์การจัดการภาครัฐแนวใหม่และธรรมาภิบาล แต่เมื่อดูในรายละเอียดของคำอธิบายรายวิชา จะพบว่า เนื้อหาเกี่ยวกับการจัดการภาครัฐแนวใหม่และธรรมาภิบาลจะสอดแทรกอยู่ตามรายวิชาในกระบวนทัศน์ที่ 1 ไม่ได้แยกออกมาเป็นรายวิชาแต่อย่างใด เช่น วิชาการบริหารราชการไทยของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

กระบวนทัศน์ที่ 3 แนวคิดคุณค่าสาธารณะ

สำหรับกระบวนทัศน์คุณค่าสาธารณะ จากผลการศึกษาพบว่า มหาวิทยาลัยที่เปิดสอนในหลักสูตรทางด้านรัฐประศาสนศาสตร์ทั้ง 15 แห่ง มีการเปิดสอนรายวิชาในกระบวนทัศน์คุณค่าสาธารณะเพียงแห่งเดียว คือ มหาวิทยาลัยแม่โจ้ อย่างไรก็ตาม มหาวิทยาลัยแม่โจ้ที่เปิดรายวิชาในกระบวนทัศน์คุณค่าสาธารณะได้เปิดสอนเพียง 1 รายวิชาเท่านั้น คือ วิชาการจัดการทางการเมือง

แสดงให้เห็นว่า มหาวิทยาลัยของรัฐและมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐทั้ง 15 แห่ง ยังไม่ให้ความสำคัญกับคุณค่าสาธารณะ ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากเป็นกระบวนทัศน์ที่เพิ่งถูกนำเสนอได้ไม่นาน คือ เมื่อประมาณ ค.ศ. 1995 (พ.ศ. 2538) แนวความคิดจึงยังไม่แพร่หลายมากนัก จึงยังไม่พบรายวิชาการอย่างการสร้างคุณค่าสาธารณะ การเสริมสร้างขีดความสามารถ เป็นรายวิชาอย่างชัดเจนแต่อาจจะแฝงอยู่ในรายวิชาในกลุ่มกระบวนทัศน์การจัดการภาครัฐ แนวใหม่และธรรมาภิบาล อย่างไรก็ตาม รายวิชาการจัดการทางการเมืองส่วนใหญ่จะพบได้ในหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษามากกว่าหลักสูตรในระดับปริญญาตรี ทั้งนี้ อาจจะเป็นการสร้างหลักสูตรเพื่อรองรับบัณฑิตที่สนใจในสาขาเฉพาะทางเพื่อนำไปประกอบอาชีพ เช่น นักการเมือง เป็นต้น แสดงตามแผนภูมิที่ 3

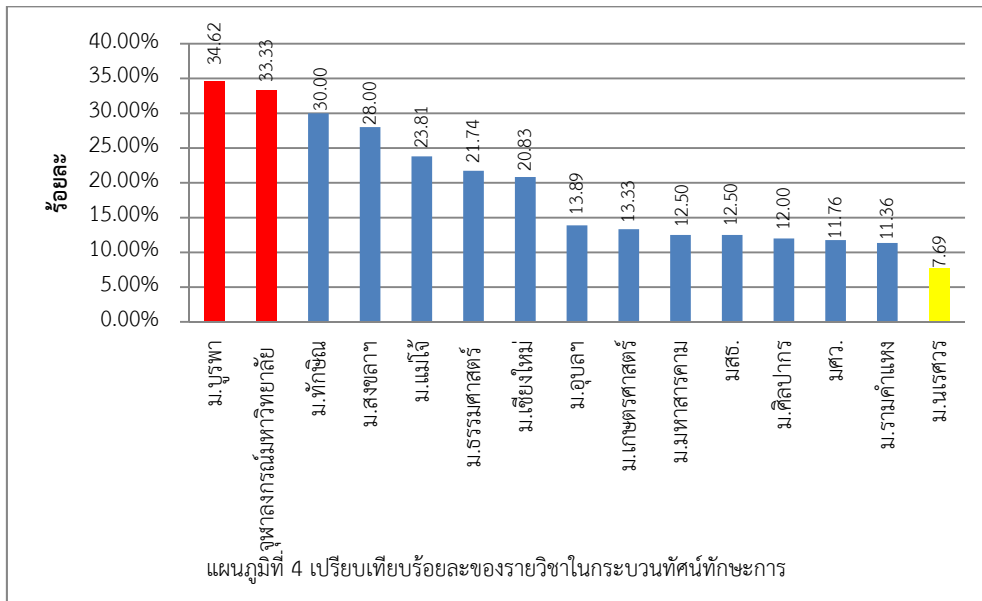

กระบวนทัศน์ที่ 4 ทักษะการบริหาร

สำหรับกระบวนทัศน์ทักษะการบริหาร จากการศึกษาพบว่า มหาวิทยาลัยที่เปิดสอนในหลักสูตรทางด้านรัฐประศาสนศาสตร์ทั้ง 15 แห่ง มีการเปิดสอนรายวิชาในกระบวนทัศน์ทักษะการบริหารทั้งหมด อย่างไรก็ตาม พบว่า มหาวิทยาลัยที่เปิดสอนรายวิชาในกระบวนทัศน์ทักษะการบริหารมากที่สุด คือ มหาวิทยาลัยบูรพา คิดเป็นร้อยละ 34.62 ของรายวิชาที่เปิดสอนทั้งหมด รองลงมาคือ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มีรายวิชาที่เกี่ยวกับทักษะการบริหาร เปิดสอนคิดเป็นร้อยละ 33.33 ของรายวิชาทั้งหมด และมหาวิทยาลัยที่เปิดสอนรายวิชาในกระบวนทัศน์ทักษะการบริหารน้อยที่สุดคือ มหาวิทยาลัยนเรศวร มีรายวิชาเปิดสอนคิดเป็นร้อยละ 7.69 ของรายวิชาที่เปิดสอนทั้งหมด

แสดงให้เห็นว่า มหาวิทยาลัยของรัฐและมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐทั้ง 15 แห่ง ให้ความสำคัญกับทักษะการบริหาร แต่อาจจะให้ความสำคัญมากน้อยแตกต่างกัน ซึ่งอาจเป็นเพราะรายวิชาในกลุ่มทักษะการบริหารมีความจำเป็นต่อการทำงานของบัณฑิตที่จบการศึกษามหาวิทยาลัยทั้ง 15 แห่ง จึงต้องมีรายวิชาต่างๆ ในกลุ่มทักษะการบริหารให้นิสิตและนักศึกษาได้เรียนรู้เป็นพื้นฐานในการทำงาน ถึงแม้ว่ารายวิชาในกลุ่มทักษะการบริหารจะมีไม่ถึงร้อยละ 50 ของรายวิชาทั้งหมดก็ตาม โดยรายวิชาในกลุ่มทักษะการบริหารส่วนใหญ่จะเป็นรายวิชาที่จำเป็นต่อการทำงานในอนาคต เช่น การบริหารโครงการ วิธีเชิงปริมาณ ทางรัฐประศาสนศาสตร์ การบัญชี การบริหารภาษีอากร สถิติสำหรับนักบริหาร การจัดการความขัดแย้ง เทคนิคการปรับปรุงการบริหารงาน และระเบียบวิธีวิจัยทางรัฐประศาสนศาสตร์ เป็นต้น แสดงได้ตามแผนภูมิที่ 4

สรุปผลการศึกษา

จากผลการศึกษา แสดงให้เห็นได้ว่าหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตร์ของมหาวิทยาลัยทั้ง 15 แห่ง เน้นไปที่กระบวนทัศน์ที่ 1 วิชาตามกระแสหลักของรัฐประศาสนศาสตร์ มากที่สุด รองลงมา คือ กระบวนทัศน์ที่ 4 ทักษะการบริหาร และกระบวนทัศน์ที่ 2 การจัดการภาครัฐแนวใหม่และธรรมาภิบาลตามลำดับ ซึ่งอาจจะเป็นผลมาจากหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตร์ในประเทศไทยได้รับอิทธิพลทางความคิดจากตะวันตกตามกระแสหลักเป็นส่วนใหญ่ และการให้ความสำคัญกับเทคนิคและเครื่องมือที่จะนำมาใช้ในการทำงาน ซึ่งเป็นการเตรียมคนให้พร้อมสำหรับการปฏิบัติงานในหน่วยงานได้ทันทีหลังจบการศึกษา จึงเน้นให้ความสำคัญกับกระบวนทัศน์ที่ 1 และกระบวนทัศน์ที่ 4 เป็นสำคัญ ในขณะที่กระบวนทัศน์ที่ 2 มีการสอดแทรกเนื้อหาอยู่ในกระบวนทัศน์อื่นๆ เนื่องจากเป็นแนวคิดและองค์ความรู้ที่เพิ่งเกิดขึ้นมาไม่นานนัก จึงเพิ่มเติมเนื้อหาเข้าไปในรายวิชา เพื่อให้เนื้อหาวิชาดูมีความทันสมัยและสอดคล้องกับสภาพแวดล้อมและบริบททางสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป สำหรับกระบวนทัศน์ที่ 3 คุณค่าสาธารณะ กลับเป็นกระบวนทัศน์ที่หลักสูตรทางรัฐประศาสนศาสตร์อาจจะยังไม่เห็นความสำคัญมากเท่ากับกระบวนทัศน์อื่น แต่เป็นกระบวนทัศน์ที่ควรจะให้มีความสำคัญอย่างยิ่ง

ในยุคปัจจุบัน ที่สังคมเรียกร้องให้มีการตอบแทนสังคมและประเทศชาติ เพราะหากสังคมไม่รอดคนก็ไม่สามารถอยู่รอดได้เช่นกัน ดังนั้น คณะผู้วิจัยได้มีข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายสำหรับสำนักงานคณะกรรมการอุดมศึกษา (สกอ.) จากประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่องมาตรฐานคุณวุฒิระดับปริญญาตรี สาขาวิชา รัฐประศาสนศาสตร์ พ.ศ.2558 (มคอ.1) นั้น ถือได้ว่าเป็นเครื่องมือสำคัญในการกำกับหลักสูตรทางรัฐประศาสนศาสตร์ให้มีเอกลักษณ์เป็นของตนเอง และให้มีทิศทางเดียวกัน ซึ่งจากผลการวิจัยได้พบว่า มหาวิทยาลัยที่เปิดสอนในสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์นี้มีวิชาที่ หลากหลายขึ้นอยู่กับผู้ออกแบบหลักสูตรจะกำหนดวิชาเรียนต่างๆ อย่างไร ดังนั้น เมื่อมีการ ประกาศใช้ มคอ.1 สกอ. ควรมีการทบทวนเนื้อหาสาระสำคัญของสาขาวิชาให้สอดคล้องกับ กระบวนทัศน์ของสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ที่ปรับเปลี่ยนไปและควรมีการพิจารณา กำหนดสัดส่วนรายวิชาในหมวดต่างๆ เพิ่มเติม

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการพัฒนาหลักสูตรสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์สำหรับ มหาวิทยาลัยต่างๆ

2.1 ต้องดำเนินการพัฒนาหลักสูตรตาม มคอ. 1 และกระบวนทัศน์ต่างๆ ทางสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ เพื่อให้เกิดเอกภาพในการจัดการเรียนการสอน

2.2 ในการพัฒนาหลักสูตรควรมีการพิจารณาเพิ่มวิชาต่างๆ ตาม กระบวนทัศน์ให้ครอบคลุมทุกกระบวนทัศน์ เช่น เพิ่มรายวิชาในกระบวนทัศน์การจัดการแนว ใหม่และธรรมาภิบาลรวมทั้งกระบวนทัศน์คุณค่าสาธารณะ

2.3 นอกเหนือจากรายวิชาที่อยู่ในกลุ่มกระบวนทัศน์ตามกระแสหลักของ รัฐประศาสนศาสตร์ การจัดการภาครัฐแนวใหม่และธรรมาภิบาล และทักษะทางด้าน การบริหารแล้ว คณะกรรมการที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนามาตรฐานคุณวุฒิระดับปริญญาตรี สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ ควรให้ความสำคัญกับรายวิชาที่เกี่ยวกับประเด็นความสนใจใน ปัจจุบันหรือประเด็นปัญหาในสังคมและท้องถิ่นเพิ่มเติมด้วย เพื่อให้องค์ความรู้ทาง รัฐประศาสนศาสตร์ สามารถนำไปใช้ในการแก้ไขปัญหาทางสังคมได้จริง

รายการอ้างอิง

- โกวิท วงศ์สุรวัฒน์. (2548). *หลักรัฐศาสตร์*. กรุงเทพฯ: ภาควิชาศึกษาราชบัณฑิตสถานสำนัก
ธรรมศาสตร์และการเมือง.
- นิศาชล พรหมรินทร์. (2555). *วิวัฒนาการกระบวนทัศน์รัฐประศาสนศาสตร์ไทย บทสำรวจ
วรรณกรรมรัฐประศาสนศาสตร์ไทยจากอดีตถึงปัจจุบัน*. กรุงเทพฯ:
โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง มาตรฐานคุณวุฒิระดับบัณฑิตศึกษา สาขาวิชา
รัฐประศาสนศาสตร์ พุทธศักราช 2558. (2558, 22 กรกฎาคม). *ราชกิจจานุเบกษา*.
หน้า 13.
- พิทยา บวรวัฒนา. (2556). *รัฐประศาสนศาสตร์: ทฤษฎีและแนวทางการศึกษา (ค.ศ. 1887-
1970)*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- ศุภชัย ยาวะประภาช. (2558). พัฒนาการของรัฐประศาสนศาสตร์ไทย: เหนียวหลังเพื่อแล
หน้า. ใน สุจิตรา บุญยรัตพันธุ์ (บรรณาธิการ), *รัฐประศาสนศาสตร์ในประเทศไทย
การเปลี่ยนแปลง การพัฒนา และทิศทาง*. (หน้า 125-152). กรุงเทพฯ: สุขุมวิท
มีเดีย มาร์เก็ตติ้ง.
- Bingham, L. B., Nabatchi, T., & O’Leary, R. (2005). The New Governance:
Practices and Processes for Stakeholder and Citizen Participation in
the Work of Government. *Public Administration Review*, 65(5), 547–558.
- Bingham, R. D., & Bowen, W. M. (1994). Mainstream Public Administration over
Time: A Topical Content Analysis of Public Administration Review.
Public Administration Review, 54(2), 204–208.
- Denhardt, R. B., & Denhardt, J. V. (2000). The New Public Service: Serving
Rather than Steering. *Public Administration Review*, 60(6), 549-559.
- Denhardt, R. B., & Denhardt, J. V. (2014). *Public Administration: An Action
Orientation* (7th ed.). Boston, MA: Wadsworth.

- Golembiewski, R. T. (1996). The Future of Public Administration: End of a Short Stay in the Sun? Or a New Day A-Dawning. *Public Administration Review*, 56(2), 139–148.
- Nicholas, H. (1975). Paradigms of *Public Administration*. *Public Administration Review*, 35(4), 378-385.
- Nicholas, H. (2013). *Public Administration and Public Affairs*. Boston, MA: Wadsworth.
- Hood, C. (2001) Public service bargains and public service reform. In Peters, B. Guy and Pierre, Jon, (eds.) *Politicians, Bureaucrats and Administrative Reform*, London: Routledge.
- Kuhn, T. S. (2012). *The Structure of Scientific Revolutions*. Chicago: University of Chicago Press.
- Moore, M. H. (1995). *Creating Public Value: Strategic Management in Government*. Cambridge, MA: Harvard University Press.
- O’Flynn, J. (2007). From New Public Management to Public Value: Paradigmatic Change and Managerial Implications. *Australian Journal of Public Administration*, 66(3), 353–366.
- Perry, J. L., & Kenneth, L. K. (1986). Research Methodology in the Public Administration Review, 1975–1984. *Public Administration Review*, 46(3), 215–226.
- Pollitt, C. (1996). *Managerialism and the public services : Cuts or cultural changes in the 1990s*. Oxford: Blackwell.
- Raadschelders, J. C. N., & Lee, K. H. (2011). Trends in the Study of Public Administration: Empirical and Qualitative Observations from Public Administration Review, 2000–2009. *Public Administration Review*, 71(1), 19–33.

Shafritz, J. M., & Hyde. A. C. (2012). *Classics of Public Administration* (7th ed.). Boston, MA: Wadsworth.

Shafritz, J. M., Russell, E. W., & Borick, C. (2012). *Introducing Public Administration* (8th ed.). New York: Rutledge.

Talbot, C. (2006). *Paradoxes and prospects of Public Value*. Paper presented at 10th International research Symposium on Public Management, Glasgow.

Terry, L. D. (2005). Reflections and Assessment: Public Administration Review, 2000 – 05. *Public Administration Review*, 65(6), 643–645.

Wolf, D. A., & Amirkhanyan, A. A. (2010). Demographic Change and Its Public Sector Consequences. *Public Administration Review*, 70, s12–s23.

Wu, Xun., & Jingwei, He. (2009). Paradigm Shift in Public Administration: Implications for Teaching in Professional Training Programs. *Public Administration Review*, 69, Special Issue S21-S28.